

Роман Москаль

І цзін

вступ
до іцзінознавства

Роман Москаль

Дізнан

Правильно
міркувати,
щоб
передбачати

*вступ
до
інтимознавства*

Видання друге

Акта

УДК 299.51+291.32

М82

Москаль, Роман. І цзін. Правильно міркувати, щоб передбачати: Вступ до іцзінознавства.
Вид. 2. Харків: Акта, 2018. 280 с.

Книжка вперше в Україні знайомить читачів із текстом, який є основою китайської цивілізації — *І цзіном*, що його вчення звучить по-сучасному в будь-які часи завдяки універсальності законів, котрі становлять підґрунтя цього Канону.

Український читач має змогу ознайомитися з історією дослідження *І цзіну* у світі, внутрішньою структурою пам'ятки, основами та базовими поняттями іцзіністики.

Окрему частину видання являє собою матеріал, що розкриває багатогранність прогностичної традиції в Китаї, яка ґрунтується саме на *І цзіні*.

Видання адресовано тим, хто цікавиться китайською філософією та культурою, а також широкому читацькому колу.

© Роман Москаль, текст, 2016, 2018

© «Акта», видання, 2018

ISBN 978-966-8917-28-8

Слово до читача

Мільйони людей у світі цікавляться Китаєм: його культурою, історією, образотворчим мистецтвом, бойовими мистецтвами, прогностичними практиками, мистецтвом фен-шуй.

Є сенс вивчати Китай ще й тому, що через “зустріч із іншим”, міркуючи над китайськими традиціями можна краще зрозуміти самих себе.

Наскільки Китай є “іншим”, читач переконається зі сторінок цієї книжки, в якій ідеться про головний текст — Канон китайської цивілізації — *I цзін*, що його також можна вважати і за своєрідний “ключ” до розуміння Китаю.

Згідно з *I цзіном* — щоб добутися успіху, важливо належні дії вчиняти вчасно — інакше сприятливий час спливе, а тоді дії не матимуть сенсу.

Від першого видання книжки минуло два роки й уже маємо певну спільноту тих, хто зацікавлений цією темою. Тому, на наш погляд, варто знову запропонувати читацькому загалу нагоду наблизитися до *I цзіну*, аби згодом мати змогу будувати міст ефективного діалогу між нашими доволі різними культурами.

Сподіваємося, такій меті прислужиться й ця книжка, що виходить у початковій редакції.

Маємо надію, що Україна навзагал, і ті українці, котрі зацікавилися Китаєм, не проґавлять час у справі пізнання Китаю — з цього матимемо користь і як спільнота, і кожен із нас як особистість.

Лередмова

Напевне, кожна велика цивілізація втворила власний базовий текст, такий собі “Великий код” до її розуміння, завдяки якому ця цивілізація й надалі відтворюється в часі через нові покоління людей.

Для західної цивілізації цим текстом є Біблія. Для індуїстської — Веди. Для мусульманської — Коран. Для китайської, а точніше сказати — для цивілізації усієї Південно-Східної Азії — це, звичайно ж, *І цзін* (Канон Змін).

Література з нашої теми не має усталеного вживання назви *І цзін*, тому подибуємо такі найменування: “И цзин”, “Канон перемен”, “И-Цзин”, “Ицзин”, “Идзин”, “Чжоу И”, “Чжоуские Перемены”, “Перемены” тощо.

Ми ж у нашій книжці називатимемо цю видатну пам’ятку “*І цзін*” або “*Канон Змін*”.

В. Алексеев окреслює І цзін як “книгу окультну за формою й філософську за змістом, що інтригує та притягує всі раціональні уми своєю незбагненою системою” (Алексеев 1982, с.91).

А як влучно висловився Б. Віногородскій, дослідник та знавець *І цзину*: це метатекст китайської культури, що його протягом тисячоліть використовували задля структурування простору свідомості всієї цивілізації Південно-Східної Азії. Без Канону Змін неможливим є розуміння жодної сфери китайської культури. (І цзін 2005, с.6).

До речі, саме Б. Віногородскій виступає співавтором першої знайденої нами публікації 1987 року, де про *І цзін* ідеться по-українськи*.

Унікальність *І цзину* як тексту полягає у тому, що його соціальні функції надзвичайно широкі — він постає філософією, способом пізнання світу, методологією традиційної китайської науки і медицини, а також основою всіх китайських прогностичних практик.

* Г. Хорошилов, Б. Віногородскій. Що лишається за рядком? // Всесвіт.- 1987.- №1.- С.154-165. До речі, в цій публікації вжито назву “І цзін”.

Крім цього Канон Змін, на відміну, наприклад, від західних світоглядних систем, пропонує техніку роботи з власною свідомістю, тобто чітко структуровану й систематизовану послідовність дій, яка дає певний очікуваний результат і водночас вивторює певний світогляд і цілісний підхід до пізнання світу.

Ця книга вчить того, як постійно розвивати свої навички правильно думати, зважати на “образи”, “числа”, “знаки”, щоб побачити обмеженість нашого поточного сприйняття, та врешті екзистенційно пережити пов’язаність усього зі всім у цьому складному й цікавому світі. Одначе таке сприйняття можливе лише в тому разі, коли в нас із цим Текстом сформується тривалий, постійний “діалог”.

Можливо, декому з читачів Канон Змін надасть техніку ефективнішої взаємодії з власною долею — особливо в точках біфуркації долі, себто на роздоріжжях життєвих ситуацій.

Упродовж тривалої історії дослідження *І цзіну* аж до сьогодні (Див., приміром: Фірсов 2002) дехто твердить, що читати цю глибоку книжку треба саме слово-в-слово, а весь поважний досвід потрактування лише спотворює істинний зміст пам’ятки.

Натомість ми вважаємо, що без вивчення тисячолітньої китайської коментаторської традиції не вийде по-справжньому підступитися до смислів, що закодовані в “образах і числах” *І цзіну*, зрозуміти та розкрити їх.

На доконечність вивчення *І цзіну* слід подивитися ще і з такої позиції — з огляду на чимраз вагомішу економічну, політичну й культурну роль Китаю в сучасному світі. А формування тривалих, глибоких, навзаєм вигідних культурних та економічних зв'язків з Китаєм без вивчення цього тексту, через який “закодовано” фактично увесь культурний простір тієї держави, видається нам малоімовірним.

Отож у світі текст *І цзіну* активно перекладають, аналізують у книжках різного рівня складності: від спеціалізованих видань до популярних, розрахованих на найширше коло читачів.

Дерек Уолтерс твердить, що на 2001 рік існувало більше ніж 200 коментарів до *І цзіну* китайською мовою і приблизно стільки саме книжок про *І цзін* основними європейськими мовами (Уолтерс 2002, с.12–13). Можливо, він щось випустив з уваги, бо, наприклад, перший серйозний дослідник *І цзіну* за советських часів Юліан Шуцький зазначає, що в тексті *Си ку цюань шу цзін му*

(«Повний каталог книг за чотирма розділами») згадується близько п'ятиста творів так чи інак пов'язаних з *I цзіном* (коментарі, субкоментарі тощо). При цьому в *Си ку цюань шу цзін му* не враховано багато даоських творів, присвячених *I цзінові*, що містяться в збірці даоських текстів *Дао цзан* (I цзін 1997, с.211).

Книжки про *I цзін* є на різні смаки — від загальнодоступних видань “на щодень”, академічних видань і до видань, які розкривають читачеві велику та глибоку китайську прогностичну традицію в усій її теоретичній і практичній складності.

З'являються навіть спроби прокласти паралелі між *I цзіном* й іншими прогностичним системами, наприклад, з арканами Таро (Див.: Склярова 2008).

На жаль, немає жодного перекладу *I цзіну* українською мовою, однак, сподіваймося, що наша книжка наблизить час його появи.

I цзін, між іншим, не лише текст — то є цілісний світогляд, який пояснює світ, треба визнати, у спосіб, доволі незвичний для нашого, сформованого християнською цивілізацією, сприйняття світобудови.

Утім, якщо мати доволі терпіння, робота з цим текстом перетворюється на захопливу розумову практику та життєву пригоду, адже над книгою міркували тисячі й тисячі людей, і вона досі залишається живою інтелектуальною традицією.

Варто також мати на увазі, що в нашій книжці *І цзін* розглядається перш за все як текст — підґрунтя китайських прогностичних технік. Цей аспект Канону Змін нам найближчий.

Наша книжка є вступом до “іцзіністики” та покликана дати уявлення читачеві про те, що таке *І цзін*, а також запропонувати відомості, які не містяться в самому тексті, але без яких серйозне заглиблення в смисли тексту *І цзіну* неможливе. Проте зацікавлений читач знайде інформацію зі значно ширшого кола питань іцзіністики.

Маємо визнати, що не вважаємо іцзінівський спосіб ухвалення рішень — у невизначених ситуаціях щодо вагомих для долі людини питань — за набір малозрозумілих та логічно необґрунтованих маніпуляцій з різними операторами. Так, це досить екзотичний і своєрідний спосіб прояснювати ті чи ті життєві ситуації, але, як свідчить тисячолітня традиція практичного застосування *І цзіну*, що триває до сьогодні, за умови набуття необхідних навичок — доволі ефективний.

Щоб розпочати працювати з *I цзіном* та практично застосувати викладену нами інформацію, конче потрібен текст самої пам'ятки. Тож-бо читач мусить мати один з перекладів будь-якою зрозумілою йому мовою.

Доречно було б мати у приватній бібліотеці й класичну роботу Ю. Щуцького, особливо видання, відредагзоване А. Кобзєвим, про яке детальніше мова піде згодом.

Щоб *I цзіні* до вас “заговорив”, у нього конче слід передовсім повірити. Породити таку віру в налаштованих на це українців було нашою головною метою під час написання книжки.

Крім того, “спілкуватися” з цим текстом треба протягом певного тривалого проміжку часу — відповідна праця, щоб дати добрі плоди для долі, потребує послідовних щоденних зусиль. Скерувати читача саме до таких висновків також було нашою метою.

Символіка *I цзіну* є вельми складна, до того ж ми взялися написати цю розвідку як вступ до розуміння традиції, що має багату тисячолітню історію, тому не дивно, якщо в тексті трапляються похибки, котрі варто виправити.

Наприклад, назви шестичленних знаків-*гуа* самі по собі є певною концепцією щодо ситуацій, які періодично повторюються в нашому житті. Точно передати ці назви досить непросто. До того ж, української традиції у цій галузі поки що немає. У перекладах пояснення назв *гуа* в різних джерелах доволі серйозно відрізняються, в чому можна пересвідчитися з додатку №4.

Тому всі побажання, а також конструктивні зауваження автор радо прийме або на свою електронну адресу: r_moskal@ukr.net або, якщо комусь так зручніше, у спільноті “Китайська «Книга Змін» — *І цзін*” у мережі Facebook.

Зміст

Слово до читача	5
Передмова	7

1. Про текст і контекст

<i>I цзін</i> : світ літератури й науки — деякі цікаві факти	16
Дослідження <i>I цзину</i> в Європі та США	20
Дослідження <i>I цзину</i> в країнах Південно-Східної Азії	25
Дослідження <i>I цзину</i> в Росії	29
Дослідження <i>I цзину</i> в Китаї: іцзіністика	33
Для чого призначено <i>I цзін</i>	50

2. Основи іцзіністики

<i>I цзін</i> — таємниця походження	54
Структура тексту <i>I цзину</i>	60
Нумерологічні схеми <i>I цзину</i> й важливі категорії іцзіністики	69
<i>Тайцзі</i> (Велика Межа)	74
<i>Інь і ян</i>	77
Чотири Образи	80
Чотири Властивості. Чотири Великі	81

Вісім триграм (вісім <i>gua</i>)	87
П'ять стихій (<i>У син</i>)	97
Схеми <i>Хе ту</i> і <i>Ло шу</i>	105
Ті-Юн	108
Гексаграми	111

3. Техніки прогнозування за допомогою *І цзіну*

Виникла потреба спрогнозувати розвиток ситуації...	122
Як ставити запитання	126
Різновиди традиційних китайських прогностичних технік	130
Як побудувати <i>gua</i> класичним способом за допомогою деревію	135
Як побудувати гексаграму за допомогою техніки “трьох монет”	142
Як побудувати гексаграму завдяки розуму	146
Способи тлумачення <i>gua</i>	151
Спрощений спосіб <i>Най цзя</i> у варіанті Реймонда Ло	187
Техніка Шао Юна, або “Числа перетворень дикої сливи <i>мей хуа</i> ”	211
Утілення прогнозу	238
Післямова	240
Перелік літератури	243

Додатки

№1. Таблиця визначення номера гексаграми у порядку Вень-вана.....	252
№2. Розмічання гексаграм за Реймондом Ло...	254
№3. Гексаграми <i>I цзіну</i> у порядку Вень-вана. Господар знака	259
№4. Варіанти перекладів назв гексаграм <i>I цзіну</i> у порядку Вень-вана.....	265